

तदेतदभ्युपगमेनैवपरिहरिष्यन्नस्यार्थस्यदुर्ग्रहत्वमाह राजन्निति अपकृष्टेनवर्णतारतम्यदृष्टिमतारजस्तमोपस्तेन ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ मूलेति मूलंकार्यब्रह्मतत्त्वचत्वारिगोत्राणिनामानि समुत्पन्नानि गुणयोगात् तथाचश्रुतिः एतमंगिरा इत्याचक्षतेगानांहिरसस्तेनेतिदेवाअब्रुवन्नयवैनःसर्वेषांवासिष्ठइतितस्माद्वसिष्ठइत्याचक्षतएतमेवसंतमित्यादिका ॥ १७ ॥ कर्मतोल्यानिगोत्राणि तस्येदंविश्वंमित्रमासीद्यदिदंकिंचितस्माद्विश्वमित्रइत्याचक्षतएतमेवसंतमित्यादिश्रुतेः कर्मजन्यैववर्णाश्रमगोत्रकल्पनेतिप्रघट्टकार्यः तानिचगोत्राणितपसाजितनामयेयापरप

पराशरउवाच राजन्नैतद्भवेद्ब्राह्म्यमपकृष्टेनजन्मना ॥ महात्मनांसमुत्पत्तिस्तपसाभावितात्मनां ॥ १२ ॥ उत्पाद्यपुत्रान्मनुनयोनृपतेयत्रतत्रह ॥ स्वेनैवतपसा तेषामृषित्वंविदधुःपुनः ॥ १३ ॥ पितामहश्चमेपूर्ववृक्षश्चशृंगश्चकाश्यपः ॥ वेदस्तांड्यःरूपश्चैवकाक्षीवल्कमठादयः ॥ १४ ॥ यवक्रीतश्चनृपतेद्रोणश्चवदतांवरः ॥ आयुर्मतंगोदत्तश्चद्रुमदोमात्स्यएवच ॥ १५ ॥ एतेस्वांप्रकृतिंप्राप्तवैदेहतपसोश्रयात् ॥ प्रतिष्ठितावेदविदोदमेनतपसैवहि ॥ १६ ॥ मूलगोत्राणिचत्वारिसमुत्पन्नानिपार्थिव ॥ अंगिराःकश्यपश्चैववसिष्ठोभृगुरेवच ॥ १७ ॥ कर्मतोल्यानिगोत्राणिसमुत्पन्नानिपार्थिव ॥ नामधेयानितपसातानिचग्रहणंसतां ॥ १८ ॥ जनकउवाच विशेषधर्मान्वर्णानांप्रब्रूहिभगवन्मम ॥ ततःसामान्यधर्माश्चसर्वत्रकुशलाह्वसि ॥ १९ ॥ पराशरउवाच प्रतिग्रहोयाजनंचतथैवाध्यापनंनृप ॥ विशेषधर्मांविप्राणांरक्षाक्षत्रस्यशोभना ॥ २० ॥ कृषिश्चपाशुपाल्यंचवाणिज्यंचविशामपि ॥ द्विजानांपरिचर्यांचशूद्रकर्मनराधिप ॥ २१ ॥ विशेषधर्मानृपतेवर्णानांपरिकीर्तिताः ॥ धर्मान्साधारणांस्तातविस्तरेणशृणुष्वमे ॥ २२ ॥ आनृशंस्यमहिंसाचाप्रमादःसंविभागिता ॥ श्राद्धकर्मातिथेयंचसत्यमक्रोधएवच ॥ २३ ॥ स्वेषुदारेषुसंतोषःशौचंनित्यानसूयता ॥ आत्मज्ञानंतितीक्षाचधर्माःसाधारणानृप ॥ २४ ॥ ब्राह्मणाःक्षत्रियावैश्यास्त्रयोवर्णाद्विजातयः ॥ अत्रतेषामधीकारोधर्मेषुद्विपदांवर ॥ २५ ॥ विकर्मावस्थितावर्णाःपतंतेनृपतेत्रयः ॥ उन्नमंतियथासंतमाश्रित्येहस्वकर्मसु ॥ २६ ॥ नचापिशूद्रःपततीतिनिश्चयोनचापिसंस्कारमिहार्हतीतिवा ॥ श्रुतिप्रवृत्तनचधर्ममाम्नुतेनचास्यधर्मप्रतिषेधनंरुतं ॥ २७ ॥

यायाणि सतांग्रहणंआर्षेयंवर्णंविवाहादिश्रौतस्मार्तव्यवहारालंबनंप्रवर्तीतिशेषः ॥ १८ ॥ एवंवर्णायुत्पत्तिज्ञात्वातदीयान्सामान्यविशेषधर्मान्पृच्छति विशेषेति ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ आनृशं स्याद्वित्रयोदशकोणःसर्ववर्णाश्रमसाधारणः ॥ २३ ॥ २४ ॥ अधीकारः उपसर्गस्यचयमनुष्येबहुलमितिदीर्घः धर्मेषुपूर्वोक्तेषु ॥ २५ ॥ विकर्मनिषिद्धकर्म स्वकर्मसुसंतनरमाश्रित्यवर्णाःसत्त्वादिगुणजाउन्नमंति ॥ २६ ॥ नचेति संस्कारार्होहितदभावोपेतनत्वयंतयेत्यर्थः धर्मेआनृशंस्याद्वित्रयोदशकोणः ॥ २७ ॥